

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z historii w klasie 5

Rozdział I – Pierwsze cywilizacje

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: koczowniczy i osiadły tryb życia, cywilizacja, kodeks, zikkurat, faraon, piramida, hieroglify, dekalog, Tora, menora, gwiazda Dawida
2.	potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt
3.	przedstawia, skąd wywodzą się praludzie: homo erectus, homo habilis, homo sapiens.
4.	wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki i kanały nawadniające w życiu człowieka (Eufrat i Tygrys, Nil)
5.	wskazuje na mapie cywilizacje Starożytnego Bliskiego Wschodu: Mezopotamię, Egipt i Izrael.
6.	rozpoznaje w formie ilustracji: piramidę, hieroglify, menorę, gwiazdę Dawida, zikkurat.
7.	analizuje informacje uzyskane z jednego źródła (w tym kartograficznego).

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: rewolucja neolityczna, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, zikkurat, hieroglify, papirus, pismo klinowe, alfabet, mumia, sarkofag, politeizm, monoteizm, judaizm, Jahwe, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza.
2.	porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym
3.	wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna i jakie były jej skutki.
4.	przedstawia strukturę społeczną Egiptu
5.	wskazuje na mapie: Babilon, Palestynę, Jerozolimę.
6.	wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem na przykładzie Egiptu i Izraela
7.	wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon
8.	charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej miast- państw Mezopotamii, cywilizacji egipskiej , chińskiej i żydowskiej.

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

1.	charakteryzuje wierzenia Egipcjan
2.	charakteryzuje judaizm posługując się pojęciami: szabat, synagoga, Talmud.
3.	przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły.
4.	przyporządkowuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego w różnych dziedzinach: prawie (kodeks Hammurabiego), architekturze (piramida, zikkurat, brama Isztar, stela z Kodeksem Hammurabiego) sztuce (hieroglify, menora), literaturze (kodeks Hammurabiego, Biblia) do cywilizacji, które je stworzyły.

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

1.	objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym na przykładzie Kodeksu Hammurabiego
2.	charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon)

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

1.	analizuje informacje uzyskane z różnych źródeł (w tym kartograficznych).
----	--

Rozdział II – Starożytna Grecja

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: politeizm, demokracja
2.	wskazuje na mapie cywilizacje starożytnej Grecji: Ateny i Spartę
3.	charakteryzuje wierzenia Greków
4.	rozpoznaje w formie ilustracji: teatr.
5.	analizuje elementarne informacje uzyskane z jednego źródła (w tym kartograficznego).

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: zgromadzenie ludowe, arystokracja, tragedia, komedia
2.	rozpoznaje w formie ilustracji wygląd i atrybuty bogów olimpijskich.
3.	umieszcza i porządkuje fakty historyczne w czasie np. pierwsze igrzyska olimpijskie, demokrację w Atenach, wojny Greków z Persami, podboje Aleksandra Wielkiego, rozwój kultury hellenistycznej.
4.	zna organizację społeczeństwa w Atenach i Sparcie
5.	wymienia różne systemy sprawowania władzy w starożytnej Grecji: monarchia, tyrania, arystokracja, oligarchia, demokracja.
6.	charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnej Grecji w różnych dziedzinach: architekturze (Partenon) sztuce (Myron Dyskobol, Fidiasz posągi Zeusa i Ateny), w sporcie (igrzyska olimpijskie, maraton)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobłą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: falanga, antropomorfizm, geruzja
2.	wyjaśnia różne systemy sprawowania władzy w starożytnej Grecji: monarchia, tyrania, oligarchia, demokracja.
3.	charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata Starożytnej Grecji w różnych dziedzinach: filozofii(Sokrates – Platon - Arystoteles), nauce (Hipokrates)

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

1.	charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata Starożytnej Grecji w różnych dziedzinach: w literaturze (Homer, Ajschylos, Sofokles)
----	---

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

1.	analizuje informacje uzyskane z różnych źródeł (w tym kartograficznych).
----	--

Rozdział III – Starożytny Rzym

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: politeizm, monarchia, republika, cesarstwo, ewangelie, apostołowie
2.	wskazuje na mapie cywilizacje starożytnego Rzymu w różnym czasie i przestrzeni
3.	charakteryzuje wierzenia w starożytnym Rzymie
4.	lokalizuje w czasie i przestrzeni narodziny oraz rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa.
5.	analizuje elementarne informacje uzyskane z jednego źródła (w tym kartograficznego).

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: patrycjusze, plebejusze, proletariatus, niewolnicy, senat, zgromadzenie ludowe, trybun ludowy, dyktator, legiony, romanizacja
2.	wyjaśnia różnicę między politeizmem a monoteizmem
3.	umieszcza i porządkuje fakty historyczne w czasie np. okres królewski, republikański, cesarski w dziejach Rzymu, założenie, podział i upadek cesarstwa rzymskiego, edykt mediolański
4.	zna organizację społeczeństwa w starożytnym Rzymie
5.	wymienia różne systemy sprawowania władzy w starożytnym Rzymie : monarchia-republika - cesarstwo
6.	charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego Rzymu w różnych dziedzinach: architektura (akwedukty, łuki triumfalne, Koloseum, Panteon, Circus Maximus), w prawie (Prawo XII Tablic, kodeks Justyniana)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: cenzor, konsul, bazylika
2.	wyjaśnia różne systemy sprawowania władzy w starożytnym Rzymie : monarchia- republika – cesarstwo.
3.	przedstawia na czym polegał podział cesarstwa na zachodnie i wschodnie i wskazuje na mapie.
4.	charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców politycznych Rzymu (Romulus, Juliusz Cezar, Oktawian August, Konstantyn Wielki)

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

1.	charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata Starożytnej Grecji w różnych dziedzinach: w literaturze (Wergiliusz, Horacy)
----	---

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

1.	analizuje informacje uzyskane z różnych źródeł (w tym kartograficznych).
----	--

Rozdział IV – Początki średniowiecza

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: islam, Koran, schizma
2.	wskazuje na mapie cesarstwo bizantyjskie w różnym czasie i przestrzeni
3.	umieszcza w czasie i przestrzeni zasięg ekspansji arabskiej
4.	wskazuje na mapie państwo Franków w różnym czasie i przestrzeni
5.	umieszcza w czasie i przestrzeni nowe państwa w Europie
6.	analizuje informacje uzyskane z jednego źródła (w tym kartograficznego).

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: meczet, czarny kamień
2.	rozpoznaje osiągnięcia kultury bizantyjskiej: prawo (Kodeks Justyniana), architektura (Haghia Sophia), sztuka (mozaiki, ikony)
3.	wymienia przyczyny i skutki krucjat.
4.	umieszcza i porządkuje fakty historyczne w czasie: upadek cesarstwa rzymskiego na Zachodzie, ucieczkę Mahometa z Mekki do Medyny, koronację cesarską Karola Wielkiego, traktat w Verdun, koronację cesarską Ottona I, schizmę wschodnią, zdobycie Konstantynopola (Bizancjum, cesarstwa wschodniorzymskiego)
5.	charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców politycznych i religijnych epoki średniowiecza: Justyniana Wielkiego, Mahometa, Karola Młota, Karola Wielkiego, Ottona I, Grzegorza VII, Urbana II

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

1.	wyjaśnia wpływ cywilizacji muzułmańskiej na Europę
2.	opisuje relacje między władzą cesarską a papieską
3.	wyjaśnia przyczyny i skutki rozłamu w Kościele w XI wieku.

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

1.	omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym
----	---

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

1.	analizuje informacje uzyskane z różnych źródeł (w tym kartograficznych).
----	--

Rozdział V – Społeczeństwo średniowiecza

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: stan, lokacja, patrycjat, pospólstwo, plebs, ratusz, pasowanie na rycerza, turniej
2.	charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu: rycerstwo – duchowieństwo – chłopci – mieszczaństwo
3.	opisuje charakterystyczne cechy wzoru rycerza średniowiecznego
4.	umieszcza i porządkuje fakty historyczne w czasie: kolonizację na prawie niemieckim w Polsce (XIII w.)

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

1.	przedstawia instytucje systemu lennego: hołd lenny, senior – wasal,
2.	opisuje warunki życia średniowiecznego miasta i wsi: lokacja na prawie niemieckim, dokument lokacyjny, prawo składu, trójpolówka, cech
3.	rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza
4.	charakteryzuje styl romański i styl gotycki

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

1.	porównuje kulturę rycerską i kulturę miejską
2.	wyjaśnia rolę Kościoła (w tym zakonów) w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego.
3.	odczytuje plan średniowiecznego miasta lokowanego na prawie niemieckim
4.	wskazuje różnice między stylem romańskim a stylem gotyckim

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

1.	porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze
----	---

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

1.	analizuje informacje uzyskane z różnych źródeł (w tym kartograficznych).
----	--

Rozdział VI – Polska pierwszych Piastów

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: monarchia patrymonialna
2.	sytytuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów
3.	wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów
4.	określa stosunki pokrewieństwa w dynastii Piastów
5.	umieszcza i porządkuje fakty historyczne w czasie: chrzest Polski, zjazd w Gnieźnie, koronację Bolesława Chrobrego

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

1.	charakteryzuje rozwój i kryzys monarchii Bolesława Chrobrego i Mieszka II
2.	przedstawia genezę państwa pierwszych Piastów
3.	przedstawia dokonania Bolesława Krzywoustego
4.	opisuje społeczeństwo Polski pierwszych Piastów
5.	umieszcza w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbicia dzielnicowego
6.	wymienia przyczyny oraz wskazuje skutki rozbicia dzielnicowego

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

1.	wyjaśnia następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski
2.	charakteryzuje odbudowę i rozwój państwa Piastów za rządów Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
3.	opisuje konflikt Bolesława Krzywoustego z Cesarstwem Niemieckim

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

1.	przyporządkowuje synów Bolesława Krzywoustego do dzielnic dziedzicznych, które otrzymali na mocy testamentu i seniora do dzielnicy senioralnej
----	--

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

1.	analizuje informacje uzyskane z różnych źródeł (w tym kartograficznych).
----	--

Dział VII – Polska w XIII – XV wieku

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	posługuje się pojęciami i wyjaśnia ich znaczenie: monarchia patrymonialna
2.	określa stosunki pokrewieństwa w dynastii Piastów
3.	umieszcza i porządkuje fakty historyczne w czasie: początek i koniec rozbicia dzielnicowego w Polsce, sprowadzenie Krzyżaków do Polski, najazd tatarski na Polskę, zagarnięcie Pomorza Gdańskie przez Krzyżaków, koronację Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka
4.	opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

1.	umieszcza w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbicia dzielnicowego
2.	opisuje przyczyny oraz wskazuje skutki rozbicia dzielnicowego
3.	analizuje dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej (system obronny, urbanizacja kraju, prawo, nauka) oraz w polityce zagranicznej
4.	wyjaśnia przyczyny i ocenia następstwa unii Polski z Wielkim Księstwem Litewskim
5.	porządkuje i umieszcza w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w XIV i XV wieku
6.	charakteryzuje rozwój monarchii stanowej

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

1.	opisuje związki Polski z Węgry w XIV i XV wieku
2.	ocenia następstwa unii Polski z Wielkim Księstwem Litewskim
3.	charakteryzuje dokonania w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej Jagiellonów w XV wieku

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

1.	charakteryzuje uprawnienia stanu szlacheckiego (rozwój przywilejów szlacheckich do konstytucji <i>nihil novi</i>)
----	--

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

1.	analizuje informacje uzyskane z różnych źródeł (w tym kartograficznych).
----	--